

УДК 37.015.31 : 27 - 42

DOI: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2023.18.13>

**ВИХОВАННЯ МОЛОДІ У ПАРАФІЯЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ:
КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ НА ОСНОВІ ВЧЕННЯ
ПАПИ ІВАНА ПАВЛА ІІ**

КОПЧУК-КАШЕЦЬКА Марія

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
кафедра початкової освіти
вул. Шевченка 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна
Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра богослов'я
Науково-дослідний інститут родини і капеланства
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: maria270775@ukr.net
ORCID 0000-0003-1671-3710*

ТКАЧИШИН Назар

*Івано-Франківська академія Івана Золотоустого, кафедра богослов'я
вул. Софрона Мудрого 22, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
кафедра початкової освіти
вул. Шевченка 57, м. Івано-Франківськ, 76018 Україна
e-mail: nazik0129@gmail.com*

Бібліографічний опис статті: Копчук-Кашецька М., Ткачишин Н. (2023). Виховання молоді у парафіяльному середовищі: комплексний аналіз на основі вчення папи Івана Павла ІІ. *Добрий Пастир: науковий вісник Івано-Франківської академії Івана Золотоустого. Богослов'я. Філософія. Історія*, (18), 160–166. doi: <https://doi.org/10.52761/2522-1558.2023.18.13>

Анотація. У статті пропонується ґрунтовний аналіз виховних принципів, які обстоював Папа Іван Павло ІІ. Спираючись на його вчення, стаття заглиблюється в значення та актуальність включення його настанов у виховання та формування молодих людей. Досліджується спільнотний характер парафії, підкреслюється важливість духовних цінностей, морального розвитку та виховання почуття відповідальності серед молоді. Аналізуючи існуючі дослідження та публікації на цю тему, зокрема в українській академічній сфері, стаття має на меті заповнити прогалину в розумінні та надати цінну інформацію для освітян, духовенства та інших зацікавлених осіб, які беруть участь у вихованні та освіті молоді. Зрештою, цей всебічний аналіз проливає світло на потенціал парафії як трансформаційного простору для цілісного розвитку молоді, пропонує практичні висновки та настанови для тих, хто прагне виховувати наступне покоління в християнському дусі.

Ключові слова: виховання молоді, парафіяльне середовище, Католицька Церква, sacramентальна участь, комплексна катехизація, спільнота мирян, розвиток віри, Папа Іван Павло II, релігійна освіта, молодіжне служіння.

YOUTH EDUCATION IN THE PARISH ENVIRONMENT: A COMPLEX ANALYSIS BASED ON THE TEACHINGS OF POPE JOHN PAUL II

Annotation. *The article offers a thorough analysis of the educational principles advocated by Pope John Paul II. Based on his teachings, the article delves into the significance and relevance of incorporating his guidance into the education and formation of young people. The article explores the community nature of the parish, emphasising the importance of spiritual values, moral development and fostering a sense of responsibility among young people. By analysing the existing research and publications on this topic, particularly in the Ukrainian academic sphere, the article aims to fill a gap in understanding and provide valuable information for educators, clergy and other stakeholders involved in the upbringing and education of young people. Ultimately, this comprehensive analysis sheds light on the potential of the parish as a transformative space for the holistic development of young people, offering practical conclusions and guidance for those who seek to educate the next generation in the Christian spirit.*

Key words: *youth education, parish environment, Catholic Church, sacramental participation, comprehensive catechesis, community of lay people, faith development, Pope John Paul II, religious education, youth ministry.*

Постановка проблеми та актуальність. Освіта молоді є критично важливим аспектом її розвитку, формування цінностей, переконань та характеру. У сучасному світі, що швидко змінюється, де панує моральний релятивізм і секуляризм, стає ще важливіше закласти молодим людям міцний фундамент, що ґрунтується на етичних принципах і духовних цінностях. Парафіяльне середовище, з його спільнотним характером і духовними настановами, має величезний потенціал як виховне середовище для молоді.

Вивчаючи думки та настанови Понтифіка, ми можемо глибше зрозуміти цілісний підхід до виховання молоді у релігійній спільноті. Папа Іван Павло II наголошував на спільнотній природі парафії, значенні духовних цінностей та важливості морального розвитку. Його вчення підкреслює необхідність для молодих людей зростати у вірі та відповідальності.

Заглиблюючись у цю тему, ми можемо почерпнути цінні ідеї, які стануть основою для виховних практик, душпастирської опіки та стратегій розвитку молоді в парафіяльному середовищі. Всебічний аналіз вчення Папи Івана Павла II дозволить педагогам, духовенству та батькам ефективно взаємодіяти з молодими людьми, прищеплюючи їм почуття цілеспрямованості, моральної доброчесності та духовного зростання. Більше того, розуміння виховних принципів, що випливають з вчення Понтифіка, може сприяти формуванню молодих особистостей, які здатні орієнтуватися у викликах сучасного світу, відстоюючи свої цінності та роблячи позитивний внесок у суспільство.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Філософські та освітні кола Західної Європи зосередилися насамперед на вивченні наукової спадщини Папи Івана Павла II. Такі вчені, як Я. Грондельські та П. Джуджутті, присвятили свої публікації аналізу бібліографії творів Івана Павла II. Окремі аспекти багатогранної спадщини видатного мислителя вивчали такі дослідники, як, наприклад, К. Вронська, Я. Дашиковська, Георг Вайгель, П. Казмерчак, А. Макувка та С. Хробак.

Однак в українському академічному середовищі Папа Іван Павло II залишається відносно невідомим, за винятком релігійних кіл. Незважаючи на католицькі видання, які надають українському читачеві доступ майже до всіх творів Папи, він не отримав значної уваги з боку українських науковців. Серед сучасних дослідників наукового доробку Папи Івана Павла II слід відзначити І. Захару, О. Михайліва, Н. Ничкало, М. Сахна, О. Федорів, які досліджували громадську, церковну, освітню та наукову діяльність Понтифіка.

Аналіз праць як зарубіжних, так і українських науковців дає цінну інформацію, яка дозволяє стверджувати, що дослідження науково-філософської спадщини польського мислителя перебуває на початковому етапі свого становлення. Обмеженість досліджень на цю тему зумовлює необхідність більш ґрунтовного аналізу педагогічної спадщини Папи Івана Павла II, оскільки наукові праці, що існують, переважно зосереджуються на окремих аспектах. Всеохопна спадщина Святішого Отця на сьогодні є недооціненою, незважаючи на багатство цінних та актуальних педагогічних ідей.

Метою статті є всебічний аналіз та дослідження вчення Папи Івана Павла II щодо формування та розвитку молоді в контексті релігійної спільноти.

Виклад основного матеріалу. Виховання юнацтва завжди було темою, що викликала велике занепокоєння у Католицької Церкви, а особливо у Папи Івана Павла II. Він підкреслював важливість надання молодим людям міцної освіти у вірі, заснованої на вченні Ісуса Христа. Одним із способів досягти цього є парафіяльне середовище, яке надає можливість вчитися і зростати у вірі.

Виховання молоді є важливою частиною місії Католицької Церкви. Як зазначив Папа Іван Павло II у своїй енцикліці *Catechesi Tradendae*, «остаточною метою катехизації є не лише дотик, але й сопричастя, близькість з Ісусом Христом»¹. Ця мета може бути досягнута тільки через всебічне виховання у вірі, яке включає не тільки передачу інформації, але й формування всієї людини, її тіла, розуму і духу. Парафіяльне середовище є важливим компонентом цього виховання. Воно забезпечує спільноту, в якій молоді люди можуть вчитися і зростати у вірі в оточенні інших людей, які поділяють їхні переконання. Парафія пропонує молодим людям можливість приймати таїнства, брати участь у Службі Божій та різних формах молитви. Вона також пропонує освітні програми, такі як

¹ Папа Іван Павло II. Апостольське повчання «*Catechesi Tradendae*». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_16101979_catechesi-tradendae.html (дата звернення: 11.05.2023).

катехитичні курси, молодіжні групи та реколекції, що покликані поглибити розуміння віри та допомогти їм застосувати її у своєму житті.

Папа Іван Павло II акцентував на важливості парафіяльного середовища для виховання молоді. Він писав: «Парафія – це місце, де формується і живе християнська спільнота, де вірні отримують душпастирську опіку, необхідну їм для зростання у вірі та святості»². У цьому контексті парафія стає життєво важливою частиною виховання молодих людей, надаючи їм спільноту підтримки, в якій вони можуть вчитися і зростати у вірі.

Одним з ключових аспектів парафіяльного середовища є можливість для молодих людей брати участь у таїнствах. За словами Папи Івана Павла II, таїнства мають важливе значення для виховання молоді, оскільки вони «є привілейованою нагодою для зустрічі з Христом, який є повнотою Божого об'явлення»³. Беручи участь у таїнствах, молоді люди можуть відчутти присутність Христа та значно укріпити свої стосунки з Ним.

Окрім таїнств, парафія пропонує освітні програми, спрямовані на забезпечення молодих людей всебічною катехизацією. Ці програми виходять за рамки простої передачі інформації та мають на меті формувати цілу людину у вірі. Папа Іван Павло II наголошував на важливості розвитку віри дорослих, яка б давала змогу активно брати участь у місії Церкви. Уроки релігійної освіти, молодіжні групи та реколекції, організовані парафією, дозволяють молодим людям дізнатися про вчення Ісуса Христа, доктрину Церкви та моральні принципи. Ці програми сприяють інтелектуальному становленню, духовному зростанню та розвитку чеснот, необхідних для того, щоб жити своєю вірою у світі.

Також парафіяльне середовище пропонує молодому поколінню спільноту мирян, які поділяють їхню віру та цінності. Ця спільнота відіграє життєво важливу роль у вихованні, надаючи підтримку, заохочення та почуття приналежності. Папа Іван Павло II визнавав необхідність спільноти у допомозі молодим людям жити вірою послідовно і віддано⁴. Парафіяльна спільнота виступає джерелом натхнення та відповідальності, плекаючи віру молоді через дружбу, наставництво та спільний досвід.

Папа Іван Павло II підкреслював неабияке значення праці у формуванні особистості з високою мораллю. У своїй енцикліці «*Laborem exercens*» він зробив особливий наголос на цьому питанні, написавши: «Насамперед праця є власне даром і законом Божим, який становить сутність його як суб'єкта. Вона є природною властивістю й обов'язком, особливо дорослої людини, яка у

² Папа Іван Павло II. Після синодальне апостольське повчання «*Christifideles Laici*». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_30121988_christifideles-laici.html (дата звернення: 11.05.2023).

³ Папа Іван Павло II. Енцикліка «*Ecclesia De Eucharistia*». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_eccel-de-euch.html (дата звернення: 11.05.2023).

⁴ Папа Іван Павло II. Після синодальне апостольське повчання «*Ecclesia in America*». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_22011999_ecclesia-in-america.html (дата звернення: 11.05.2023).

професійній діяльності існує орієнтовно сорок років людського життя. Вона є умовою формування людської екзистенції й утвердження справжньої людини»⁵.

Папа Іван Павло II часто вів діалог з молодими людьми, надихаючи їх до співпраці, розширюючи їхні знання як у професійній, так і в релігійній сферах, а також прищеплюючи їм важливість цінування та співпереживання іншим, ставитися до них з добротою. У своєму посланні до молоді всього світу «*Dilecti Amici*» з нагоди Міжнародного року молоді Понтифік висловив свою віру в молоде покоління, зазначивши: «Ми покладаємо на вас надію, бо ви є носіями майбутнього, і майбутнє належить вам»⁶.

Він прагнув, аби молоді люди жили за Божими заповідями, ставали віруючими, принциповими, чесними, совісними і гідними довіри людьми. Адже «совість через моральні цінності накладає свою печать на життя поколінь, на історію і культуру суспільства, націй і всього людства»⁷. Проповідуючи принципи гуманістичної педагогіки, духовний лідер закликав молодь жити за Божими законами та своїм земним життям заслужити «вічне блаженство».

Папа виступив з ініціативою організувати Всесвітні дні молоді, маючи на меті висвітлити фундаментальні принципи та істини християнської віри і моралі у простий і зрозумілий спосіб⁸. На цих зустрічах він підкреслював, що прагнення молодих людей будувати кращий світ вимагає пріоритетності духовних і божественних цінностей, і закликав їх покластися на Христа, прагнучи зрозуміти і прийняти Його⁹. Відомий своїми ораторськими здібностями, Понтифік захоплювався поезією та драматургією під час навчання в Ягеллонському університеті, що ще більше посилювало його здатність до ефективної комунікації.

Папа Іван Павло II виявляв глибоку стурбованість добробутом молодих людей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Він наголошував на необхідності врятувати їх від моральної деградації, плекати в них віру в Бога, добро та справедливість, прищеплювати їм цінність заробляти на життя чесною працею. Святіший Отець володів унікальною здатністю встановлювати зв'язки з тими, з ким зустрічався, пропонуючи їм можливість довіритися йому, отримати мудру пораду і знайти розраду в його присутності.

Висновки. Безсумнівно, вчення Папи Івана Павла II, звернене до молоді, є одним з найважливіших аспектів його понтифікату. Вивчення пастирської діяльності Папи показує, що він був справжнім другом і наставником молоді –

⁵ Семенов О. Цінності учительської праці в рефлексіях Івана Павла II. Професійна освіта: педагогіка і психологія : Польсько-український щорічник / За ред. Т.Лєвовицького, І.Вільш, І. Зязюна, Н.Ничкало. Ченстохова-Київ, 2013. С. 3.

⁶ Папа Іван Павло II. Апостольське послання до молоді всього світу «*Dilecti Amici*». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_letters/1985/documents/hf_jp-ii_apl_31031985_dilecti-amici.html (дата звернення: 11.05.2023).

⁷ Папа Іван Павло II. Апостольське послання до молоді всього світу «*Dilecti Amici*». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_letters/1985/documents/hf_jp-ii_apl_31031985_dilecti-amici.html (дата звернення: 11.05.2023).

⁸ Хайлик Й. Приятель молоді. URL: osbm - krystynopil.com.ua/stati/ pryjatelmolodi.htm. (дата звернення: 11.05.2023).

⁹ Сахній М. Формування морально-етичних рис молоді людини крізь призму філософсько - педагогічних поглядів Івана Павла II. *Гірська школа Українських Карпат*. № 10 (2013). С. 108.

групи, яка займала особливе місце в його серці. Ще під час свого священничого служіння він застосовував нетрадиційний підхід до молодіжного служіння, присвячуючи багато часу та уваги його потребам. Він скеровував їх у навчання та відпочинку, слугуючи прикладом для наслідування, як треба жити. Молоді люди прагнуть наставників, які могли б навчити їх складному мистецтву орієнтуватися в житті та дозрівати в мудрості. Вони шукають людей, які володіють розумінням істини про людину, світ і Бога та прагнуть втілювати її в життя. Вони шукають справжніх і надійних свідків, яких можна наслідувати і яким можна довірити свої найпотаємніші таємниці. Виховання молоді в парафіяльному середовищі має вирішальне значення для розвитку їхньої віри, на чому наголошував Папа Іван Павло II. Парафія забезпечує підтримку спільноти, сакраментальну участь, комплексні катехитичні програми та мережу вірян – все це сприяє формуванню молодих людей у вченні Ісуса Христа. Інвестуючи у виховання молоді в парафіяльному контексті, Церква забезпечує передачу віри майбутнім поколінням та активну участь молодих людей у місії Церкви.

REFERENCES

1. Papa Ivan Pavlo II. Apostolske povchannia «Catechesi Tradendae». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_16101979_catechesi-tradendae.html (data zvernennia: 11.05.2023).
2. Papa Ivan Pavlo II. Apostolske poslannia do molodi vsoho svitu «Dilecti Amici». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_letters/1985/documents/hf_jp-ii_apl_31031985_dilecti-amici.html (data zvernennia: 11.05.2023).
3. Papa Ivan Pavlo II. Entsyklika «Ecclesia De Eucharistia». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_eccl-de-euch.html (data zvernennia: 11.05.2023).
4. Papa Ivan Pavlo II. Pislia synodalne apostolske povchannia «Christifideles Laici». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_30121988_christifideles-laici.html (data zvernennia: 11.05.2023).
5. Papa Ivan Pavlo II. Pislia synodalne apostolske povchannia «Ecclesia in America». URL: https://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_22011999_ecclesia-in-america.html (data zvernennia: 11.05.2023).
6. Sakhnii M. Formuvannia moralno-etychnykh rys molodoi liudyny kriz pryzmu filozofsko - pedahohichnykh pohliadiv Ivana Pavla II. Hirska shkola Ukrainykykh Karpat. № 10 (2013). S. 106–108.
7. Semenoh O. Tsinnosti uchytsel'skoi pratsi v refleksiiakh Ivana Pavla II. Profesiina osvita: pedahohika i psykholohiia : Polsko-ukrainskyi shchorichnyk / Za. red. T. Levovytskoho, I. Vilsh, I. Ziaziuna, N. Nychkalo. Cheshchokhova-Kyiv, 2013. S. 2-8.
8. Khailyk Y. Pryiatel molodi. URL: [osbm - krystynopil.com.ua/stati/pryiatelmolodi.htm](https://osbm.krystynopil.com.ua/stati/pryiatelmolodi.htm). (data zvernennia: 11.05.2023).

9. Khrystyianska pedahohika: plekannia krashchykh liudskykh chesnot / za zah. red. S. K. Stefaniuk. Kharkiv : Krossroud, 2010. 68 s.
10. Yarotskyi P. Filozofiiia liudyny yak osobystosti v refleksiakh Karolia Voityly (Papy Ivana Pavla II) ta suchasni sproby yii perehliadu. URL: http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/44228/2011_57_4.pdf?sequence=1 (data zvernennia: 11.05.2023).

*Стаття надійшла до редакції 03.07.2023 р.
Стаття рекомендована до друку 13.07.2023 р.*